



# Erindringer af Kate Larsen

1. Wendelboes radioskole i Frihavnen, bragt i Radiotelegrafen nr. 9, sept. 1986
2. Julen til søs, bragt i Radiotelegrafen nr. 12, dec. 1987
3. På tur med Kate og Edna, bragt i Radiotelegrafen nr. 3, 2006

# Wendelboes Radioskole i Frihavnen

af medl. nr. 2309  
Kate Larsen

... Det maritime nød- og sikkerhedssystem vil inden for de nærmeste år antagelig blive ændret så meget, at det der i dag er den bærende kraft i dette, nemlig morse-telegrafien, måske slet ikke får nogen plads i det kommende nye globale radiosikkerhedssystem.

I det hele taget står morse-telegrafien, som tidligere var essensen i det maritime radioarbejde over for at blive udraderet af nye teknologiske landvindinger i form af satellitkommunikation m. m.

Italieneren Marconi havde sikkert ikke forudset dette, hverken i 1896, da han udtog det første patent på en trådløs telegraf, eller da det 5 år senere lykkedes ham at etablere den første dog ikke perfekte trådløse forbindelse mellem England og Nordamerika.

Det var heller ikke dette triste perspektiv, som mine kammerater og jeg tænkte på og var bange for skulle ske, da vi engang i halvtredserne blev indmeldt på Wendelboes radioskole i Frihavnen for at uddanne os til radiotelegrafister.

På daværende tidspunkt var det i København muligt at forberede sig til radiotelegrafisteksamen to steder. Den netop nybyggede Navigationsskole i Lersø Parkallé, samt Wendelboes Radioskole på Dampfærgevej i Frihavnen.

Navigationsskolen havde kun dagskole, men Wendelboe både dag- og aftenkursus, og da jeg på grund af arbejde – som så mange andre af eleverne dengang – var nødsaget til at gå på aften-skole, blev jeg i december 1957 – et par måneder før jeg fyldte 18 – optaget på Radioskolen i Frihavnen.

Hvad jeg er gået glip af ved ikke at have gået på Navigationsskolen, ved jeg naturligvis ikke, men jeg ved, hvad jeg ville være gået glip af, hvis jeg ikke var kommet ind på Wendelboes Radioskole. Ejnar Bahn Wendelboe var allerede dengang en ældre herre – antagelig i begyndelsen af 70'erne – men aktiv og i fuld vigør. Han havde i sine unge dage været befalingsmand i flåden og blev senere materielmester samme sted. Han byggede den første radiostation på Grønland ved Ivigtut, og gjorde i det hele taget meget for den grønlandske kommunikationstjeneste.

I 1933 oprettede Wendelboe sin radioskole, der dengang lå i Peder Skramsgade. Hvilket årstal Radioskolen flyttede til Frihavnen, ved jeg ikke, men utallige er de telegrafister, der igennem årene har fået deres uddannelse oppe på kvisten på Dampfærgevej i de gamle lokaler. Forleden aften var jeg i nærheden af Østerport station. Jeg fik pludselig en overvældende lyst til at køre ned gennem Folke Bernadottes Allé og ind gennem porten til Frihavns-området for at se, om den gamle pakhusbygning med kvistværrelserne, hvor Wendelboe residerede, stadig lå der! Det gjorde den. Kvistvinduerne så nyistandsatte ud, men på døren, der var placeret på bagsiden af huset, og hvortil man kom gennem en snæver passage mellem to husmure, havde det nuværende firma i bygningen opsat et skilt, som klart tilkendegav, at stedet blev afpatroljeret med hunde. Døren var lukket og låst, alt var stille og roligt, og kun i fantasien kunne jeg se de mange cykler stå henslængt op af murene og høre lyden af trampende fødder fra elever, der gik op af trappen for at følge



De gamle apparater. Pejlerammen og gnistsenderen er vel nu museumsgenstande.

aftenens undervisning – dengang for mange år siden. Der var undervisning hver aften mandag til fredag fra klokken 1800-2200, og så naturligvis om dagen for dagskoleeleverne.

Radioskolen var indrettet i fire rum. I det første – forværelset – var der knager til overtøjet; desuden en håndvask samt et gasapparat, hvorpå vi kogte vand til kaffe og the. På væggen var der placeret en automattelefon, som flittigt blev brugt. Jeg husker endnu telefonnummeret, som var BY 35505. Alle vi elever fungerede som perfekte sekretærer, når telefonen ringede. Besvarede spørgsmål og gav oplysninger til mulige kommende radioskoleelever.

De to næste værelser var indrettet, så vi kunne sidde og øve os i henholdsvis modtagning af morsesignaler, samt aftelegrafering af samme på strimler. Parallelt med disse to rum lå der eet stort lokale, hvor der langs med den ene væg var opstillet en masse forskellige apparater. Diverse sendere og modtagere, alarmapparater, pejleramme, samt en oldnordisk model af en gnistsender. Et uhyggeligt monstrum, som det var

muligt at trække gnister ud fra, hvis man da ellers kunne få den igang. Ellers var værelset opfyldt af lange borde, der var stillet på tværs i rummet. Ved disse sad vi så og lyttede til Wendelboe, når han to gange om ugen – dampende på sin uundværlige pibe – underviste i radioteknik, engelsk, apparatkundskab, korrespondance på nøglen m.m. Radioteknikken var jo nok for langt de fleste af os – i hvert fald i begyndelsen – en by i Rusland. De ældre elever fortalte os nybegyndere, at vi ikke skulle være så fortvivlede, selv om vi ikke forstod ret meget.

Når der var gået et halvt år, begyndte Wendelboe forfra på »stoffet«, og så ville vi begynde at forstå noget af det. Og ganske rigtigt, vi hang bare på i starten og kunne så i 2. semester øjne en sammenhæng og forståelse for det vanskelige teoretiske stof.

Foruden Wendelboe var der en anden ældre lærer, hr. Høst, som blandt andet indviede os i elektronikkens besværligheder, geografi samt radioreglement og rettede vores høreprøver og aftelegraferingsprøver. På dagskolen havde Wendelboe desuden hjælp af en lærer



Rullerne til høring var placeret på væggen og skulle, som det fremgår af billedet, på plads efter brugen. Her ses Børge, »Hansemand«, Connie Ankjær Jensen og »Lillebror«.

ved navn Vandmose, H<sub>2</sub>O-mose, som han blev kaldt, og som senere efter Wendelboes død overtog ledelsen af skolen nogle år. Wendelboe var en meget elskelig lærer, og vi holdt af ham alle sammen, men da han på daværende tidspunkt allerede var godt oppe i årene, frygtede vi undertiden, at han skulle blive syg, eller hvad værre var, dø før vi fik eksamen og det eftertragtede certifikat.

Wendelboe boede i Hellerup, og de aftener han underviste, tog han toget til Østerport station, hvor han havde en cykel stående, og kørte så gennem Folke Bernadottes Allé til Radioskolen på Damfærgevej. Efter undervisningen forsvandt han ud af døren med sin sædvanlige afskedshilsen: »Den sidste lukker og slukker«, som forøvrigt også stod at læse på et stort papskilt, der hang på væggen, sadlede sin cykel og kørte igen til Østerport station, hvor han tog toget hjem til Estervej i Hellerup.

Der var en egen stemning i Frihavnen dengang, hvor der stadig kom mange fragtskibe. De lagde til ved de forskellige kajer for at laste

og losse, og vi oplevede da også at se de sidste juleskibe ankomme, og indsnusede med dem en eventyrlig atmosfære af fremmede lande og spændende oplevelser. Alt sammen skærpede det interessen for at bestå eksamen og komme ud at sejle med et rigtigt skib og helst på langfart med det samme. Så vi kæmpede med vores opgaver i radioteknik, lærte at taksere telegrammer, samt trænede og trænede med aftelegrafering og høring, og det ikke blot undervisningsaftenerne! De fleste elever fik lavet en nøgle til skolen eller »arvede« en fra en af de elever, der netop havde bestået eksamen, så vi kunne komme og gå som vi ville. Mange lørdage og søndage sad vi vordende telegrafister og øvede os på morsenøglen eller gennemgik indstillingen af de forskellige sendere – især naturligvis i tiden op til eksamen. Det hændte ofte, at der kom elever på skolen, som allerede havde bestået en radioeksamen inden for militæret. De skulle blot gå her et par måneder for at få et civilt radiotelegrafistcertifikat.

Deres fart på morsenøglen var fantastisk, og vi, der var

knapt så hurtige, var vældig imponeret af deres speed og dygtighed.

Ved særlige lejligheder – omkring juletid og før andre ferier – underholdt Wendelboe os altid med historier fra det virkelige liv.

Han fortalte om sin tid i flåden, og det var morsomt og spændende at lytte til hans sprudlende og levende beretninger, bl. a. om prinsene Knud og Frederik, som han havde sejlet med. Vi morede os højlydt over de to kongelige sømænds meriter og sjove påhit, når de på en udspekuleret måde forstod af skaffe sig en ekstra orlov.

Det var tradition på skolen, at man som nybagt telegrafist – fra sit første skib – sendte brev hjem til Wendelboe, der så i timen læste det højt for alle os rejse- og eventyrlystne radiotelegrafister in spe. Vi sad med ørene på stilke, lyttede til spændende beretninger om de problemer, de fleste løb ind i på deres første tur. Om sendere og modtagere, der var vanskelige at få i gang, hvor svært det var at få kortbølgeforbindelse til Lyngby radio, når man kun havde én sender med en udgangseffekt på sølle 100 watt, og måske befandt sig på så fjerntlig-

gende eksotiske steder som f.eks. Caribien eller Stillehavet. Om vanskelige kapitajner, der kunne gøre livet surt, men også positive og muntre hændelser blev der skrevet hjem om. Vi fik også indblik i, hvor forfærdeligt det kunne være for dem, der døjede med søsyge, og vi gjorde os vore egne tanker om vort fremtidige arbejds- og opholdssted – skibet og havet.

Tidligere elever fra Radioskolen, der var hjemme på ferie, kom som regel ned på skolen for at hilse på. De blev naturligvis bombarderede med spørgsmål fra os, der stadig var elever og ved sådan en lejlighed, blev der nok spundet mangan en ende.

Motiverne for at blive radiotelegrafist var forskellige. En pige tog udelukkende eksamen for at få mulighed for at komme ud og se Japans hellige bjerg Fusijama, og da hun opnåede dette, holdt hun op med at sejle.

Tre gæve piger, Bodil, Doris og Dagny havde alle sejlet som stewardesser i ØK, og havde nu lyst til at komme ud som officerer i den danske handelsflåde, hvorfor de sammen var begyndt hos Wendelboe.



Man øver sig i korrespondance på nøglen. I skabet bagved lå diverse nomenclaturer. På billedet ses Kenneth Mortensen og Bendt Møller.

Eventyrlysten var jo nok det dominerende motiv hos de fleste af os, men nogen fik hurtigt nok. Det var Ingrid, der kom hjem fra sit første skib, og dramatisk fortalte om den norske tankbåd, hvor hele besætningen var så stærkt påvirket og omtåget af spiritus, at hun i mange dage havde måttet lukke sig inde på radiostationen. Hun ville aldrig ud at sejle mere, men var taknemmelig for, at hun oplevede at se Pyramiderne på denne hendes første og sidste tur til søs.

En af eleverne fra radioskolen husker jeg tydeligt. Det var Sofus, han var fra Færøerne og havde gået på skolen i mange år. Om han nogensinde fik eksamen og kom ud at sejle, ved jeg ikke, men jeg erindrer, at han altid gik rundt med to ure. Når vi spurgte ham, hvad klokken var, svarede han hver gang, om det skulle være Moskva-tid eller Gmt-tid! Af og til hændte det, at en dame kom på besøg og solgte os billige cigaretter. Hun havde købt eller fået dem ombord på skibene i havnen, og solgte dem så videre til os formedlet 1 kr. pr. pakke.

Hvad damen lavede ombord på skibene, var der ingen, der vidste, men vi blev i hvert fald af og til stoppet i tolden efter skoletid og undersøgt for cigaretter. Når denne trafik blev lidt for voldsom efter toldmyndighedernes mening, blev der rettet henvendelse til skolen og Wendelboe, som tordnede og gentagne gange henstillede til os om at stoppe udførelsen af de forbudte toldfrie varer, samt truede med bortvisning fra skolen, hvis vi ikke adlød.

enkelt af os havde og bogførte resultatet.

Der var nerver på ved hver høreprøve, det gjaldt jo om ikke at have nogen fejl. Til eksamen skulle vi kunne modtage 80 tegn i minuttet i kodetelegrammer, og 100 tegn i klart sprog. Sidstnævnte bestod af 4 telegrammer på henholdsvis dansk, tysk, engelsk og fransk modtaget i løbet af 5 minutter.

Vi var meget irritable, lydhøre og overfølsomme over for alt, der kunne virke forstyrrende på vores koncentration, og krævede absolut ro under prøven. Gud nåde og trøste den person, der hostede midt i det hele eller støjede på anden måde. Den elev, der uforvarende brasede ind i lokalet under høreprøven uden at have observeret skiltet ude på døren, der gjorde opmærksom på, at der var høreprøve igang, var næsten dødsdømt. Det gjorde man i hvert kun denne ene gang.

De hyggelige, men gamle og slidte lokaler med de charmerende skrå vægge trængte undertiden til at blive frisket op enten ved en gennemgribende hovedrengøring eller med en omgang maling. Villige og hjælpsomme elever – som regel fra dagskolen – fordi de havde bedst tid, påtog sig gerne denne opgave til alles fulde tilfredshed. Det var en dejlig tid, vi tilbragte oppe på kvisten blandt kammeraterne og med Wendelboe som lærer. Men alt får en ende, og efter at have været elev på Wendelboes Radioskole i 1½ år gik jeg op til eksamen i maj 1959, bestod, og blev indehaver af et radiotelegrafist certifikat af 2. klasse. Hvilken vidunderlig og på samme tid skrækindjagende fornemmelse endelig at have nået sit mål! Men hvordan i alverden skulle det dog gå? Ville jeg, når jeg kom ombord på mit første skib være i stand til at indstille



Træning i afelegrafi.

apparaterne, ville jeg kunne få forbindelse hjem til Lyngby radio, og ville jeg i det hele taget kunne tilpasse mig denne så særprægede arbejdsplads på de syv have?

Jeg havde endnu ikke søgt hyre, da jeg 14 dage efter eksamen blev ringet op af Forhyringskontoret i Århus, der havde fået mit telefonnummer af en kollega – ny som jeg selv – som netop havde fået anvist et skib gennem forhyringskontoret. Man manglede endnu en telegrafist til et andet skib, og den før omtalte kollega havde anbefalet mig.

Der var mangel på telegrafister dengang, og den overtalende stemme i telefonen fra Århus indledte meget strategisk med at spørge, om jeg var interesseret i at komme ud med et norsk skib, der skulle direkte til Rio de Janeiro.

Rio de Janeiro! Jeg så i ånden for mig stranden Copacabana med vajende palmetræer. Sukkertoppen med kristusfiguren højt oppe over den eksotiske brasilianske storby og rejselysten vældede op i mig. Det kunne jeg ikke modstå, og jeg besluttede at springe lige ud i min maritime karriere uden flere overvejelser, så måtte det briste eller bære. Den

norske båd var en ombygget malmtanker på 22 år og altså ældre end jeg selv. Med mine 19 år måtte jeg have dispensation m.h.t. alder for i det hele taget at kunne påmønstre skibet, der var en hyggelig ældre båd, træbeklædt rundt styrehuset og med trædæk på broen og båddækket.

Mine visioner om det eksotiske og farverige Rio forblev kun visioner. Vi kom aldrig dertil, men sejlede i malmfart mellem Luleå i Nord sverige og de tre polske østersøbyer Gdansk, Gdynia og Stettin det meste af det års tid, jeg tilbragte ombord. Dog havde vi afstikker syd på til blandt andet Conakry i Vestafrika, Vitoria de esperito Santo, en by nord for Rio i Brasilien, samt enkelte ture nordpå til Murmansk i Sovjetunionen. --- Som sagt kom vi aldrig til Rio, og jeg har stadigvæk ikke været der.

Det var en helt ny tilværelse. Nok havde jeg hørt en del på Radioskolen om livet ombord, men beretningerne var nok lidt farvede og overdrevne, især når den fortællende opdagede tilhørernes absolutte modtagelighed og naivitet; så der var meget, der skulle erfares og læres. Min maritime baggrund var minimal. Turene til Sverige

med datidens færger og en enkelt rejse til Tyskland via Østersøen var alt, hvad jeg indtil da havde af erfaring med det våde element. Så forestillingerne var mange og tit forkerte.

Jeg påmønstrede mit første skib i Arendal i Norge, hvor det havde ligget oplagt i 3 måneder. Næste dag sejlede vi afsted med kurs mod Rotterdam, hvor vi skulle på værft og have skibet efterset. Jeg var temmelig træt efter den første dag til søs med alle de mange nye indtryk, så jeg så frem til, at klokken skulle blive 2400, så jeg kunne komme til køjs og få en god nattesøvn. Jeg kunne dog ikke forstå, at vi stadigvæk, da klokken var blevet halv et, sejlede afsted med fuld fart, så jeg gik ind på broen og spurgte styrmanden, om vi ikke snart skulle kaste anker. »Kaste anker«, replicerede han forbavset, »hvorfør i alverden skulle vi dog det?« »Ja, men kaster I da ikke anker omkring midnat, så vi allesammen kan sove?« spurgte jeg i uskyldig naivitet. Styrmanden stirrede på mig, han troede vist ikke sine egne øren og knækkede så sammen i en brølende latter. Rorgængerne gjorde det samme og kunne næsten ikke holde kursen. De lo og lo, og jeg blev fuldstændig klar over uden yderligere forklaring, at ankeret i hvert fald ikke var ombord for, at søfolkene kunne få en uforstyrret nattesøvn.

Det var urealistisk at tro, at ingen ville få kendskab til min totale uvidenhed, og næste morgen vidste alle ganske rigtigt, hvad der var foregået på broen omkring midnat. I messen blev jeg drillet, og kaptajnen spurgte med påtaget alvor, om jeg ikke kunne foreslå et bestemt sted, som jeg syntes ville være egnet for den kommende nats ankerkastning.

Arbejdet som telegrafist var

alsidigt. Det primære var naturligvis det egentlige radioarbejde, så som afsendelse og modtagning af telegrammer og radiotelefontalser. Aflytning af trafiklister på de forskellige kyststationer, hvorfra vi kunne vente trafik, skulle naturligvis foretages med visse mellemrum, og der skulle modtages vejrmeldinger, radiopresse samt tidssignaler. Desuden skulle der holdes vagt på nød- og kaldefrekvenserne - specielt 500 khz - efter diverse nød-, il- og sikkerhedsmeldinger. Vedligeholdelse af radiostationens apparater, fejlfinding samt småreparationer hørte også til telegrafistens job.

Foruden dette var der temmelig meget kontorarbejde og skrivearbejde, bl. a. skulle der udfærdiges mandskabslister, pengelister og toldlister før hver ankomsthavn. Der skulle holdes kontrol med besætningens pas og de internationale vaccinationskort. Sidstnævnte m.h.p. hvornår de påkrævede vaccinationer udløb for hver enkelt mand ombord.

Ved indklareringsen assisterede telegrafisten som regel kaptajnen, når lægen samt told- og immigrationsmyndighederne som de første kom ombord ved ankomst. Arbejdet omfattede tillige det månedlige hyreregnskab for alle ombord, af- og påmønstring af besætningsmedlemmer, samt udbetaling af fremmed valuta til besætningen i de forskellige havne, vi anløb. Undertiden skulle nogen følges til læge, og konsulatbesøg forskellige steder i verden hørte også med til de mange gøremål. Med mit radiotelegrafistcertifikat i lommen begyndte jeg så min maritime løbebane på de store have. Det blev til mange skibe og til mange dejlige oplevelser derude på søen i de fremmede verdensdele. Uden

Wendelboe og hans radioskole havde dette ikke været muligt. Wendelboe døde i 1967, men han huskes stadig af mange taknemmelige radiotelegrafister, som fik deres uddannelse på hans radioskole i Frihavnen.

Kate Larsen.

Efterskrift.

Såfremt der er interesse for det blandt tidligere elever fra Wendelboes Radioskole, vil vi forsøge at arrangere en aften, hvor vi kan udveksle gamle minder.

Kontakt K. Larsen på telefon (01) 56 22 76.

## Overenskomstforhold

### Risikotillæg for sejlads i den Arabisk/Persiske Golf.

Danmarks Rederiforening har den 25. august 1986 drøftet bestemmelserne om udbetaling af risikotillæg for sejlads i den Arabisk/persiske Golf indeholdt i Danmarks Rederiforenings cirkulære nr. 41. af 16. juni 1986.

Der var enighed om at udvide området for udbetaling af risikotillæg i bestemmelsernes pkt. 1.

Bestemmelserne om udbetaling af risikotillæg er her efter følgende:

1. Der udbetales risikotillæg for den tid, skibet befinder sig indenfor et område i den Arabisk/Persiske Golf vest for linien 56°00' østlig længde.
2. Risikotillægget udgør 200 % af hyren incl. anciennitetstillæg, dyrtidstillæg samt eventuelt fartstillæg; for radiotelegrafister desuden af regnskabsstillæg.
3. Tillægget begynder at dreje fra det døgn, hvor

skibet passerer grænsen til det under pkt. 1 nævnte område, og til dette igen forlades.

4. Tillægget betales for minimum 3 døgn. Intet døgn tæller mere end en gang, selv om skibet indenfor de sidste 3 døgn på ny kommer ind i området.

5. Tillægget medregnes i ferieberegningsgrundlaget, men ikke i øvrige ydelser, som ifølge lov eller overenskomst er baseret på »hyren«.

6. Bestemmelserne gælder fra og med den 26. august 1986 ved døgnets begyndelse.

Det tilføjes, at reglerne gælder for samtlige kategorier af søfarende.

Yderligere eksemplarer af dette cirkulære til brug på rederiernes kontorer og i skibene kan rekvireres ved henvendelse til vort kontor, telefon 01 11 40 88, lokal 249.



Danmarks Rederiforening har udvidet krigsrisikozonen til 56 grader øst, som ses på kortet her ved den punkterede linie.



Radiotelegrafens julehistorie

# Julen til søs

af Kate Larsen, medl. nr. 3309,  
illustrationerne er fra Georg Røn, medl. nr. 2094.



At fejre jul ombord på et skib, står for mange mennesker, især landkrabber, som indbegrebet af al romantik – virkeligheden er som oftest en helt anden. Den kan være barsk, og ikke have ret meget med jul og julestemning at gøre, især når skibet ikke befinder sig i søen, men ligger under land travlt optaget med lastning og losning, eller når alle mand er standby på dækket og i maskinen, hvis skibet tilfældigvis den 24'ende om aftenen går gennem Panama-kanalen eller måske Suez-kanalen.

En del af mit livs mange juleaftener har jeg tilbragt ombord på et skib, vidt forskellige steder i verden, og sammen med vidt forskellige mennesker.

Min første jul til søs var i 1959. Jeg var ombord i en norsk malmtanker, og juleaften fejrede vi i Den Engelske Kanal. Den tætte tåge over kanalen krævede skærpet udkig, og da søvagnerne skulle gå deres sædvanlige vagter, var det ikke muligt for alle at være samlet kl. 18.00, selv om de naturligvis blev afløst senere for at kunne indtage middagen lidt forsinket.

Allerede sent på eftermiddagen havde jeg i min egen skab af telegrafist uddelt de juleradiobreve og juletelegrammer, som jeg havde modtaget over radioen, til besætningen. Men masser af post lå antagelig og ventede på os i Kieler-kanalen, som vi regnede med at passere 2. juledag.

Vi kom fra Conakry i Vestafrika, hvor vi havde haft nogle varme dage i begyndelsen af december. Nu var vi på vej til Polen, og regnede som sagt med at nå Brunsbüttel i Kielerkanalens vestlige del, hvor også juleposten, breve og pakker lå og ventede på os, – troede vi da.

Jeg erindrer tydeligt skuffelsen, da vi ankom til Brunsbüttel, og vi erfarede, at der overhovedet ingen post var. Der blev udtalt mange hårde ord mod rederiet, selv om vi godt vidste, at posten så måtte ligge i Holtenau, i den anden ende af Kielerkanalen, og at vi antagelig ville modtage den nogle timer senere. Men efter tre uger i søen og naturligvis også på grund af julen, kunne vi ikke få posten hurtigt nok, og var temmeligt utålmodige efter at høre nyt hjemmefra.

Kaptajnen på mit norske skib havde lukket af for spiritussalget til besætningen, fordi han havde haft dårlige erfaringer med dette, men i anledning af julen havde skipperen inviteret hele besætningen på en drink før middagen og sat nogle flasker rødvin ind til mandskabet, som de skulle nyde til julemiddagen.

Desværre udartede juleaften sig lidt trist, idet en del af besætningen ikke syntes, at de havde fået nok at drikke, hvorfor de var gået op i kaptajnens lukaf og havde stjålet en del flasker, hvilket satte et noget trist præg på denne juleaften.

1. juledag sad jeg standby ved radioen. Der var blevet udsendt SOS-signaler fra et norsk og et græsk skib, som var kollideret i den tætte tåge. Nu fulgte jeg nødtrafikken mellem de to skibe, og den nærmeste kyststa-

tion, – ja, sådan kan en 1. juledag også fejres.

Året efter var jeg ombord på en dansk stykgodsbåd. Den 22/12 ankrede vi op på reden udenfor Hsinking i Kina og blev liggende her til sent på eftermiddagen juleaftensdag. Egentlig ville vi allerhelst have fejret juleaften ude på reden i fred og ro, men da kineserne ikke havde samme indstilling til og forståelse for vore juletraditioner, blev vi beordret til at hive ankeret op og gå i havn. Her gik toldmyndighederne og immigrationsofficererne straks igang med at kontrollere henholdsvis varelager samt pas og udstedte specielle kinesiske landgangspas til alle ombord. Derefter begyndte vi straks udlosningen af vores kornlast.

Gåsestegen, risengrøden og desserten blev for nogles vedkommende indtaget i



hast, og det var ikke alle, der kunne nyde aftenen i rygesalonen, på grund af den påbegyndte losning.

Det var tindrende koldt den juleaften, men alligevel var vi nogle stykker, der iført to par strømper og solide tykke sko, senere på aftenen vovede vi os ud på en kort spadseretur, bare for



at mærke landjorden under fødderne.

Der var sne og frost, en himmel så strålende klar, hvorpå der funkede tusindvis af stjerner, og vi var i Østen med alt hvad det indebar af fremmedartethed. Vi tænkte på vore familier på den anden side af jordkloden, der på trods af tidsforskellen, først nu hvor vores østerlandske juleaften var forbi, satte sig til julebordet derhjemme.

I december måned 1961, lå vi i dok i Palermo på Sicilien, og julen blev fejret i denne maleriske by. Under vores dokophold vrimlede det ombord med sicilianske værftsarbejdere, der for det meste opholdt sig i mandskabsmessen, hvis de ikke arbejdede. Ombord på skibet havde vi desuden lokale sicilianske vagtmænd, der skulle hindre uvedkommende i at entre skibet. Der var meget kriminalitet i Palermo, og med vagtmænd ombord, som blev godt betalt, mente vi, at vi ville være på den sikre side, og undgå tyverier m.m.

Men deri tog vi ganske fejl. For stjålet blev der, og selv om vi naturligvis ikke kunne bevise det, var vi alle 100% overbeviste om, at det var vagtmændene selv, der var mestret for tyverierne ombord. Fra skibets lager af toldfri varer, der var forseglet under land, havde de gennem løse

brætter fornedet i døren, på en eller anden måde formået at fjerne en bunke af vore nøje optalte kartoner cigaretter, med det resultat, at den på toldlisten anførte mængde ikke svarede til det virkelige antal cigaretter, ved den ugentlige kontrol foretaget af toldmyndighederne i Palermo.

Dette resulterede i en klækkelige bøde til skibet. Arbejderne ombord var heller ikke bedre, og deres stadige benyttelse af mandskabsmessen, krævede at vi under land i Palermo, måtte låse alt inde. Alligevel lykkedes det for dem hele to gange at stjæle vort sortiment af spiseknive.

Kokken var ude af sig selv, da han lillejuleaften, for anden gang opdagede, at knivene var forsvundet. En af stewardesserne blev i hast sendt op i byen og tømte hele køkkenafdelingen i varehuset UPIM for knive, så kalkunstegen kunne spises på behørig vis.

Juleposten hjemmefra kom ikke frem til skibet det år i Palermo, og vi var mange der funderede over, hvor de mange pakker og breve var havnet. Julegaver fik vi nu alligevel.

Rundt omkring i Skandinavien samles der i god tid inden jul gaver ind til søfolk i udenrigsfart. Disse samles ind blandt folk, der er interesseret i søfart, eller blandt en kirkes menighed, og bli-

ver så distribueret til forskellige velfærdskontorer eller sømandskirker rundt omkring i verden. Herfra sendes de ombord i de skibe, der anløber havne, hvor f.eks. »Velfærd« eller sømandskirken er placeret. Fra det norske velfærdskontor i Palermo havde vi fået en stor sæk med julepakker sendt ombord til uddeling juleaften. Med julepakken fulgte som regel et brev fra den glade giver med overskriften: »Kære ukendte sømand«, og derefter et par linier om afsenderens familieforhold, samt ønsket om en glædelig jul og et godt nytår.

Jeg husker tydeligt min bløde pakke, det var et par herresokker i størrelse 43 fra en sød gammel dame, der også fik et takkekort, hvor jeg undlod at fortælle hende, at jeg kun brugte nr. 38.

I forbindelse med disse julepakker fortalte velfærdssekretæren os om en hændelse, der havde fundet sted i en anden europæisk havneby. Sømandspræsten i den pågældende havneby havde henvendt sig til toldmyndighederne for at få de tilsendte pakker udleveret, hvad toldetaten ikke havde i sinde, fordi de var overbevist om, at de her havde med storsmuglere at gøre, der havde fundet på et helt nyt og ganske frækt trick. Jamen, hvad kunne man dog ikke forestille sig? Der var jo hundredevis af pakker, store og små, flot indpakket i farvestrålende papir, med mærkværdige og mystiske navnesedler som f.eks. »Til en der fryser«, »Til en styrmand med skæg«, »Til yngstemand ombord« o.s.v. Det kunne ikke være andet end en kode, mente toldchefen og tilbageholdt præsten samt de mange pakker. Der gik lang tid, før præsten fik

overbevist myndighederne om det helt legale ved disse pakker, ved at forklare både hensigten med og oprindelsen af denne tradition. Alligevel var det yderst vanskeligt for toldmyndighederne i den pågældende havneby at begribe, at der virkelig fandtes mennesker, der sendte gaver til folk, som de overhovedet ikke kendte. Pakkerne blev dog til sidst udleveret og bragt ombord på forskellige skibe.

Juleaften 1962 var positionen Middelhavet ud for Algier. Vi var på rejse fra New Orleans til Ancona i Italien og hele formiddagen og det meste af eftermiddagen gik med at være standby på kortbølgetelefonen, da de fleste ombord gerne ville ringe hjem for at ønske god jul. Der var lang ventetid sådan en aften, men jeg nåede da julemiddagen og aftenen var hyggelig.

Vi lå i havn i Durban i Sydafrika i julen 1964. Vi fejrede aftenen ombord, men mange gik naturligvis i land efter middagen og oplevede måske en lidt utraditionel juleaften under mere sydlige himmelstrøg.

Tidligere på dagen havde sømandspræsten været ombord med blade og aviser og havde inviteret hele besætningen til juletræsfest på



kirken både 1. og 2. juledag. Det var hyggeligt, og vi mødte mange fastboende skandinaver ved juletræsfeesten det år, og aldrig har jeg gået så meget rundt om juletræet, som vi gjorde det på sømandskirken i Durban og så i 26 graders varme.

Også fra kirken i Durban havde vi fået de traditionelle julepakker ombord. En af de pakker, jeg modtog den pågældende jul, var fra en lille dreng, der havde sendt sine Anders And-blade »til en sømand ombord«.

Før vi forlod Rotterdam i december 1967, havde skibshandleren på bestilling fra kaptajnen bragt to hollandske juletræer ombord.

Disse blev sat i fryseren og først taget frem lillejuleaften, hvor vi var nogle stykker, der syntes, at det kunne være hyggeligt at pynte træerne med kulørte glaskugler, fehår og kunstig sne, som også blev sprøjtet på køjerne, for at skabe lidt julestemning i hvert fald inde i lukaerne. Udenfor var det nemlig særdeles varmt.

Vi var bound Port of Spain på Trinidad, hvortil vi regnede med at ankomme 2. juledag. Turen over Atlanten havde ikke været særlig behagelig, vi havde haft temmelig dårligt vejr, hvor skibet rullede og slingrede og en del havde lidt af søsyge. Nu var vi imidlertid

kommet ind i rolige vande, og nød både den stilfærdige sejlsad og det varme vejr. Termometret sneg sig helt op på 27 grader denne juleaften, så efter vi havde spist flæskestegen og desserten, som på grund af varmen var is, var der enkelte af os, der i stedet for den varme kaffe, foretrak en svømmetur i bassinet oppe på baddækket.

Dette var små erindringsbilleder om forskellige maritime juleaftener, som jeg har oplevet dem derude. For det meste var de hyggelige, men ligegyldigt hvor søfolk befinder sig juleaften, om de er langt til søs, eller under land i hjemlige farvande eller under frem-



mede himmelstrøg, har de alle det til fælles netop den aften, at de i tankerne er hjemme hos familien.

Kate Larsen.

#### REVIDERET SENDEPLAN FOR DANMARKS RADIOS KORTBØLGEUDSENDELSER

20. november 1987 - 5. marts 1988

Tid UTC	Område	Retning	Frekvens
10.00-10.52	Sydeuropa Vestafrika	180°	15165 kHz
1) 11.00-11.30	Grønland Stillehavet	310°	15165 kHz
12.00-12.52	Australien Fjernøsten	80°	15220 kHz*)
13.00-13.52	Østl. USA Østl. Canada	300°	15165 kHz
14.00-14.52	Japan Fjernøsten	40°	9715 kHz*)
15.00-15.52	Mellemøsten Østafrika	125°	15165 kHz
16.00-16.52	Australien Indien	85°	11845 kHz
1) 17.30-18.30	Grønland Stillehavet	310°	11890 kHz*)
19.00-19.52	Mellemøsten Østafrika	150°	11865 kHz*)
20.00-20.52	Sydeuropa Vestafrika	190°	11865 kHz*)
2) 21.00-21.15	Grønland Stillehavet	310°	9745 kHz*)
2) 21.30-21.45	Sydeuropa Vestafrika	190°	9745 kHz*)
22.00-22.52	Østl. USA Østl. Canada	305°	9740 kHz*)
23.00-23.52	Sydamerika Caribien	265°	9720 kHz*)
00.00-00.52	Sydamerika	230°	9595 kHz*)
1)	Radioavis fra hjemmeprogram		
2) Mandag-fredag: Lø-, søn- og helligdage: 21.00-21.52	Radioavis fra hjemmeprogram		
	Grønland Stillehavet	310°	9745 kHz*)
3)	Nye frekvenser fra 20. november 1987		

### FTF-A orienterer:

## Om kontingentet for 1988

Da det statslige bidrag til arbejdsløshedsforsikringen på årsbasis skal udgøre 8x den maximale dagpenge-sats, som fra den 1. juli 1987

steg til kr. 354.- for et fuldtidsforsikret medlem, stiger den forsikringsmæssige del af kontingentet den 1. januar til:

	Adm. del	Fors. del	I alt md.	I alt kv.
Fuldtidsfors.	kr. 43	kr. 236	kr. 279	kr. 837
Deltidsfors.	kr. 43	kr. 158	kr. 201	kr. 603
Efterlønsmodtagere				
Fuldtidsfors.	kr. 43	kr. 118	kr. 161	kr. 483
Deltidsfors.	kr. 43	kr. 79	kr. 122	kr. 366

Det er i FTF-A besluttet, at administrationsdelen af kontingentet ikke skal stige i 1988.

**HUSK AT MEDDELE  
POSITIONSÆNDRING:  
TELEFON (01) 14 19 17**



# På tur med Kate og Edna

## Et nostalgisk trip til Frihavnen

Onsdag den 19. april 2006 blev en hel speciel dag! Den stod i nostalgis tegn, vel at mærke den telegrafiske nostalgi.

Ved middagstid mødtes jeg med Edna Alsing (tidligere Hansen), gammel telegrafist som jeg selv, og med hvem jeg har gået på Wendelboes Radioskole, dengang i slutningen af 50'erne.

Efter en god middag i centrum af København besluttede vi os for at tilbringe en eftermiddag i Frihavns-området, nærmere betegnet omkring Dampfærgevej 9, hvor Wendelboe havde sin radioskole, og hvorfra utallige telegrafister har taget deres certifikat, og dermed fået adgang til den store verden og de mange spændende og eventyrlige oplevelser, som telegrafistjobbet gav mulighed for.

Vi var naturligvis spændte på, at se de forandringer, der var sket på det store område, og om vi kunne genkende noget af alt det, vi huskede fra dengang. Jeg havde kameraet med (købt i Singapore i 1960), og det blev til en fotografisk kalvokade samt et muntert tilbageblik på den dejlige og sjove tid hos Wendelboe.



*Edna foran Dragehuset/Onkel Toms Hytte beliggende på Folke Bernadottes Allé. Det romantiske hus i engelsk bindingsværksstil, som jeg altid frydede mig over, når jeg cyklede forbi dengang, havde også en meget smuk spindeltrappe inde i huset. Når der var lys på første sal, kunne jeg se denne trappe, som forekom mig at være af smedejern, og som jeg var dybt imponeret af. Huset står over for at skulle rives ned, for at gøre plads til en flersporet tilkørselsvej til Frihavnen. Det er synd og skam, men man kan vist ikke finde midler til at genopføre huset et andet sted. (For øvrigt har det i tidernes morgen stået i Tivoli).*



*På vej ned ad Folke Bernadottes Allé med indgangen til Frihavnsområdet.*



*Hvem husker ikke Capella? Frihavnens kantine. Det var naturligvis overvejende dagskoleeleverne, der frekventerede kantine og fik en øl i ny og næ. (Jeg gik på Aftenskole!).*



*Edna foran Capella.*



*Vi nærmer os! Jo, det ligger der stadigværk – huset med adressen Dampfærgevej 9 med den legendariske Wendelboes Radioskole. Stueetagen rummer nu Reihn van Hauens konditori, hvor man, som det fremgår, kan købe 3 stk. romsngle for 20 kr.*



*Et kig op på radioskolens lokaler på kvisten fra forsiden af huset. Læg mærke til de charmerende spir. Om spirene også var der dengang, husker jeg ikke!*



*Her ved hjørnet er der nu en gennemgående gade, hvor der tidligere lå et hus tæt på Dampfærgevej 9. Dengang var der altså en smal passage mellem de to huse, ad hvilken vi kom ind i baggården, hvor trappen op til Wendelboe lå. Bagererhvervets vartegn eller laugsskilt er et festligt syn. Måske burde vi „i vores tid“ have overvejet, om der ikke skulle have været en morsenøgle!*



*Her ses så baghuset med indgangen. Der blev virkelig slidt på trappen i de år.*



*Selve indgangsdøren. Den var desværre låst.*



*Fra telegrafi til konditori. Vi nyder kaffen og jordbærkagen, mens vi udveksler minder uden for Reihn van Hauens konditori.*

*Fra vores nostalgiske odyssee til Dampfærgevej 9 sender Edna og jeg mange hilsener til kendte og ukendte elever fra Wendelboes Radioskole.*

**Kate Larsen – 2309**

**PS.** Der er virkelig sket ændringer i Frihavnen. Store flotte boligbebyggelser skyder op på det store område. Har I muligheder, skulle I tage en tur derud.